

► Πώς η αιολική ενέργεια μετατράπηκε σε περιβαλλοντικό πρόβλημα

Η κλιματική αλλαγή, που ήδη εξελίσσεται σε κλιματική κρίση, είναι μια αδιαμφισβήτητη πραγματικότητα, η οποία προκαλείται όχι από τον «άνθρωπο» γενικώς και αορίστως αλλά από τον καπιταλιστικό τρόπο παραγωγής που προϋποθέτει επεκτεινόμενη παραγωγή, διαρκή οικονομική μεγέθυνση και αυξημένα κέρδη, αλλιώς βρίσκεται σε ύφεση ή και κρίση. Τα παραπάνω έρχονται σε αντίθεση με τα πεπερασμένα όρια των δυνατοτήτων του πλανήτη να παρέχει πρώτες ύλες και να απορροφά τα απόβλητα της παραγωγικής διαδικασίας. Καθώς η κλιματική αλλαγή οφείλεται στην υπερθέρμανση του πλανήτη, η οποία προκαλείται από τη συγκέντρωση αερίων του θερμοκηπίου στα ανώτερα στρώματα της ατμόσφαιρας, βασικότερη πηγή των οποίων είναι η χρήση ορυκτών καυσίμων, η μετάβαση σε ένα ενεργειακό σύστημα βασισμένο στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας είναι μία αναγκαιότητα. Όμως ο τρόπος με τον οποίο αναπτύσσονται οι τελευταίες -και ειδικότερα η αιολική ενέργεια- ως επιδοτούμενη, κερδοσκοπική, ιδιωτική δραστηριότητα σε δημόσια γη, διαστρέφει το περιεχόμενό της και την καθιστά σε πολλές περιπτώσεις από τρόπο αντιμετώπισης ενός περιβαλλοντικού προβλήματος σε περιβαλλοντικό πρόβλημα καθαυτή.

Η παρούσα κυβέρνηση υλοποιεί ένα σχέδιο ενεργειακής μετάβασης, το οποίο δεν έχει σαν στόχο την προστασία του περιβάλλοντος αλλά την ενίσχυση των επενδυτικών δραστηριοτήτων των μεγάλων εταιρειών, που ασχολούνται με έργα σχετικά με την ενέργεια και δραστηριοποιούνται ταυτόχρονα στα ορυκτά καύσιμα, στις ΑΠΕ και στη λιανική πώληση του ηλεκτρικού ρεύματος, στο πλαίσιο της «απελευθέρωσης» της αγοράς. Στην κατεύθυνση αυτή προωθεί την αντικατάσταση της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας βάσης από λιγνίτη, με αντίστοιχες μονάδες με καύσιμο το φυσικό αέριο και την όσο το δυνατόν μεγαλύτερη επέκταση των αιολικών πάρκων, αντιμετωπίζοντας τον έλεγχο των περιβαλλοντικών προβλημάτων που προκαλούν, σαν εμπόδιο στην απρόσκοπτη ανάπτυξη των επενδύσεων. Όμως η αντικατάσταση του λιγνίτη από το φυσικό αέριο είναι αμφισβητούμενο αν αντιμετωπίζει την κλιματική αλλαγή, λόγω των διαρροών μεθανίου, κύριο συστατικό του φυσικού αερίου και αέριο του θερμοκηπίου. Για τον λόγο αυτό, στο μέλλον θα πρέπει και το ίδιο το φυσικό αέριο να αντικατασταθεί από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, πράγμα το οποίο καθίσταται αμφίβολο στο παρόν κοινωνικοοικονομικό σύστημα, πριν οι νέες ιδιωτικές μονάδες φυσικού αερίου κλείσουν επενδυτικά τον κύκλο τους και αποδώσουν την αναμενόμενη κερδοφορία.

Από την άλλη, τα αιολικά πάρκα αποτελούν μεγάλα τεχνικά έργα, η εγκατάσταση των οποίων μαζί με τα συνοδά έργα και ειδικά την οδοποιία, σε περισσότερο ή λιγότερο ανέγγιχτες περιοχές της φύσης, έχουν σοβαρότατες περιβαλλοντικές επιπτώσεις. Θα έπρεπε συνεπώς η χωροθέτησή τους να γίνεται με προσοχή, με κριτήριο όχι μόνο την αποτελεσματικότητα -και άρα και την οικονομική αποδοτικότητα των σχετικών επενδύσεων- αλλά και την περιβαλλοντική προστασία. Αντί όμως να σχεδιαστούν ευρείες ζώνες αποκλεισμού των συγκεκριμένων εγκαταστάσεων, ειδικά σε περιοχές με μεγάλη οικολογική σημασία, η κυβέρνηση προσπαθεί να επιταχύνει τις χωροθετήσεις πριν την ολοκλήρωση των μελετών και την έκδοση των σχετικών Προεδρικών Διαταγμάτων, τα οποία ενδέχεται να περιορίζουν τη χωροθέτηση των αιολικών πάρκων σχεδόν σε κάθε κορυφογραμμή της επικράτειας, όπως έχουν τα πράγματα σήμερα. Συγκεκριμένα, επιχειρείται τα αιολικά πάρκα του νέου κύματος επενδύσεων να χωροθετηθούν και να προχωρήσουν την αδειοδότησή τους πριν την αναθεώρηση του Ειδικού Χωροταξικού για τις ΑΠΕ και την ολοκλήρωση των Ειδικών Περιβαλλοντικών Μελετών, οι οποίες θα καθορίζουν τις επιτρεπόμενες χρήσεις γης στις περιοχές Natura, ενώ με τον τελευταίο αντιπεριβαλλοντικό νόμο έχουν ήδη προστεθεί

προληπτικά επιπλέον δυνατότητες χρήσεων γης στις παραπάνω περιοχές.

Όμως το πρόβλημα με την τρέχουσα εφαρμογή της συγκεκριμένης τεχνολογίας δεν περιορίζεται στη χωροθέτηση των εγκαταστάσεων, αλλά έχει και πιο δομικά στοιχεία. Το σύστημα της οικονομίας της αγοράς επηρεάζει αποφασιστικά και την ίδια την κατεύθυνση της εξέλιξης της αιολικής τεχνολογίας. Από την αρχή, η έμφαση δόθηκε αποκλειστικά στην αποδοτικότητα των ανεμογεννητριών, οι οποίες με τα χρόνια διαρκώς αυξάνονται –και συνεχίζουν να αυξάνονται– σε μέγεθος, παραβλέποντας παραμέτρους όπως η αποτελεσματικότερη σύνδεσή τους με το ηλεκτρικό δίκτυο, η αποθήκευση της παραγόμενης ενέργειας και το πόσο φιλικές είναι οι ίδιες προς το περιβάλλον: από το μέγεθος και τα υλικά κατασκευής τους, έως ολόκληρο τον κύκλο ζωής τους, από τις διαδικασίες κατασκευής έως την απόσυρση και ανακύκλωσή τους. Τα ζητήματα αυτά τείνουν να επιλύονται όταν και μόνο όταν αρχίζουν να αποτελούν εμπόδιο για την ίδια την περαιτέρω επέκταση της συγκεκριμένης επενδυτικής δραστηριότητας. Συγκεκριμένα, οι ανεμογεννήτριες είναι πλέον σαφώς πιο φιλικές προς το δίκτυο, οι τεχνολογίες αποθήκευσης έχουν ήδη αναπτυχθεί αλλά αυτό που εμποδίζει την ευρεία εφαρμογή τους είναι περισσότερο ότι δεν έχουν ακόμα δημιουργηθεί οι μηχανισμοί της αγοράς, οι οποίοι θα παρέχουν την κατάλληλη για τους επενδυτές ανταμοιβή στις υπηρεσίες αποθήκευσης και δικτύου, ενώ η φιλικότητά τους προς το περιβάλλον έχει μείνει, όπως είναι αναμενόμενο, πιο πίσω από όλα.

Το σημαντικότερο κλειδί της ερμηνείας των εξελίξεων είναι η ίδια η αντιμετώπιση της ενέργειας όχι ως απαραίτητο αγαθό και δικαίωμα αλλά ως ένα ακόμα εμπόρευμα το οποίο πωλείται, αγοράζεται και χρηματιστικοποιείται όπως όλα τα εμπορεύματα, με στόχο να παράγει κέρδος. Έτσι, παρατηρούμε το φαινόμενο να πραγματοποιούνται πολύ μεγάλες επενδύσεις στον τομέα της ενέργειας και ταυτόχρονα να αυξάνονται στα χαμηλότερα οικονομικά στρώματα των πληθυσμών φαινόμενα αποστέρευσης που πλέον έχουν αποκτήσει το όνομα ενεργειακή φτώχεια.

Χωρίς τη ριζική αλλαγή των ευρύτερων πολιτικοκοινωνικών συσχετισμών, τα φαινόμενα που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή (πλημμύρες, πυρκαγιές κ.λπ.) θα πλήξουν με μεγαλύτερη ένταση τους ταξικά ασθενέστερους, οι οποίοι είναι αυτοί που ευθύνονται λιγότερο. Ταυτόχρονα, οι τελευταίοι θα είναι αυτοί που θα κληθούν να πληρώσουν και το κόστος της αντιμετώπισης ή του μετριασμού των συνεπειών της κλιματικής αλλαγής, καθώς το κεφάλαιο αναμένεται να κάνει και την κλιματική κρίση, ευκαιρία. Καθώς δεν υπάρχει μορφή παραγωγής ενέργειας χωρίς περιβαλλοντικές επιπτώσεις, η μείωση της κατανάλωσης ενέργειας, ακόμα και από ανανεώσιμες πηγές, είναι μονόδρομος. Η επίτευξη αυτού του στόχου, με την ταυτόχρονη βελτίωση της θέσης των εργαζόμενων τάξεων, μπορεί να γίνει νοητή μόνο εκτός του πλαισίου του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής.

Ο Κώστας Βουρεκάς είναι μέλος της Αριστερής Κίνησης Εργαζόμενων Αρχιτεκτόνων και της Αντιπροσωπείας του ΤΕΕ

Πηγή: prin.gr